

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Иван Цветанов Иванов
доцент по гражданско и семейно право (05.05.08)

член на научно жури, определено със Заповед № 2946 от 18.12.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”, за публична защита на дисертационния труд на Ина Младенова Шкодрова на тема „Застраховка за обезпечаване на заем или банков кредит”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор по право” в професионално направление 3.6. Право (Застрахователно право)

УВАЖАЕМА Г-ЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Със Заповед № 2946 от 18.12.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” съм определен за външен член на научното жури за публична защита на дисертационния труд на г-жа Ина Младенова Шкодрова – докторант в редовна форма на обучение в катедра „Гражданскоправни науки” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски” по научна специалност „Гражданско и семейно право”, професионално направление 3.6 Право, на тема „Застраховка за обезпечаване на заем или банков кредит”. С решение от първото заседание на научното жури съм определен за член на журито, който да изготви и представи рецензия по дисертационния труд.

I. Обща оценка на докторанта и на представения дисертационен труд

Г-жа Ина Младенова Шкодрова е зачислена със Заповед № 2945/19.12.2019 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” за докторант в редовна форма на обучение в професионално направление 3.6. Право (научна специалност „Застрахователно право”) в катедра „Гражданскоправни науки” в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски”. По време на обучението си в докторската програма Ина Шкодрова е положила предвидените в индивидуалния ѝ учебен план изпити и е атестирана с положителна атестация. Тя има две реализирани публикации и една приета за публикуване статия по темата на дисертационния ѝ труд, които несъмнено демонстрират устойчивост в научноизследователските интереси на докторанта към актуалната и дисертационна тема за застраховането като средство за обезпечаване на кредит (заем). Отчислена е с право на защита със Заповед № 399/21.02.2024 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Дисертационният труд е подготвен под научното ръководство на доц. д-р Александър Иванов. Той е в обем 175 стандартни страници и съдържа: заглавна

страница; съдържание; увод; изложение, което е систематизирано в три глави, а те от своя страна съдържат точки и подточки; заключение, което съдържа обобщение на постигнатите от изследването резултати; библиография и справка за публикациите по темата на дисертационния труд. Направени са общо 263 бележки под линия. Библиографската справка на труда включва използвани заглавия научна и научно-приложна литература на български, немски и английски езици. Авторефератът е в обем 41 стандартни страници и отразява основните научни и научно-приложни приноси. Всичко това демонстрира изпълнението на изискванията на чл. 27 ППЗРАСРБ.

II. Изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор”

От представените за участие в конкурса документи е видно, че докторант Ина Шкодрова е изпълнила минималните национални изисквания по чл. 26 ЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „доктор”, като е събрала 80 точки.

Съобразно чл. 10, ал. 2 вр. чл. 4, ал. 11 ЗРАСРБ удостоверявам, че към момента на оценяването за съответствие с минималните национални изисквания по чл. 26 ЗРАСРБ и на оценяването на дисертационния труд не съм установил и не съм получил писмен сигнал за плагиатство или недостоверност на представените научни данни.

III. Оценка на научните и научно-приложни резултати и приноси на представения дисертационен труд

Значимостта на представения за защита дисертационен труд се определя от два основни фактора. На първо място следва да се отбележи, че напоследък, с изключение на отделни статии в правната периодика, са изключително малко научните изследвания в областта на застрахователното право като един сравнително обособен дял на търговското право. В този смисъл лично на мен не ми е известно до настоящия момент материята на застраховането като обезпечаване на кредит (заем) да е била предмет на цялостно самостоятелно монографично изследване и именно представения от г-жа Ина Шкодрова дисертационен труд представлява първото такова изследване в българската цивилистична доктрина, което е несъмнен принос за нейното обогатяване и развитие.

На второ място значимостта на дисертационния труд се проявява и в добре обяснените явления от икономически характер, свързани със застраховането като обезпечаване на кредит (заем) и съобразно това в обосноваването на предложения за усъвършенстване на относимото към изследваната материя действащо законодателство в случаите, когато това е необходимо според автора на труда.

Първата глава от дисертационния труд е посветена на теоретичните основи на застраховането като средство за обезпечаване връщането на дългове. В първата точка от главата е направен съществен и съдържателен обзор на историческото развитие на изследваните явления както в Съединените щати, така и на европейския континент и по-специално в Германия и Швейцария. На базата на солидни изследвания и анализи на достъпната литература (най-вече немскоезична такава), докторантът достига до извода, че първоначалната визия на застраховането като средство за обезпечаване на връщането на заеми съществено се е отличавала от сега възприеманите концепции и обяснения на това явление. Този извод правилно се обосновава с различни обективни исторически факти, допринесли за развитието на възприятията за този вид застраховане, каквито например са спонтанното възникване на кредитното застраховане в САЩ поради високата смъртност при епидемията от испански грип,

възникване на животозастраховането като средство за обезпечаване връщането най-вече на ипотечни заеми и т.н.

Следващата точка от първа глава е посветена на теоретичното обосноваване на икономическата същност на застраховането за обезпечаване на кредит и на неговите алтернативи. В тази структурна част преобладава обяснението на икономически по своята същност явления, но наред с това се правят и основателни отграничения между застраховането за обезпечаване на заем и други сходни явления като например застраховането на лизингово имущество. Обсъдени са и някои аспекти на подходите за управление на кредитен риск, които са относими към изследваната проблематика.

Централно място в първата глава от изследването заема точката, посветена на правната същност на договора за кредитно застраховане, както и на анализа на отделните особености на този застрахователен договор, а именно на неговия двустранен, възмезден, алеаторен и т.н. характер.

С цел пълнота на анализа, в първата глава са посочени и различните алтернативи на застраховането за обезпечаване на заем, каквито са акредитивът, факторингът, ангажиментите в застрахователни пулове, каптивното застраховане.

Втората глава от дисертационния труд представлява симбиоза между анализа на правната уредба на изследваните явления в правото на Европейския съюз и анализа на регулациите в някои отделни държави. В това се състои и нейния безспорен приносен характер, изразяващ се най-вече в трансфера на знания и опит, които биха могли да допринесат за усъвършенстване на българското законодателство.

При изследване на проблематиката на ниво правна уредба в ЕС докторантът последователно е разгледала относимите изисквания, залегнали в Директива 2009/138/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2009 година относно започването и упражняването на застрахователна и презастрахователна дейност (Платежоспособност II), както и в Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския регламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО. С приносен характер е и отделеното внимание за изследване на въпросите, свързани с прането на пари и финансирането на международния тероризъм, които са относими към изследвания вид застраховане.

Специално място във втората глава е посветено на приложението на обичайното право и на арбитража като средство за доброволно разрешаване на спорове при застраховането за обезпечаване на заеми. Докторантът не е изпуснала от фокуса на изследването и мястото на един специфичен институт, какъвто е презастраховането, в застрахователното право.

Последната част от главата е посветена на правната уредба на изследваното явление в законодателствата на Федерална Република Германия, Унгария, Словения и Черна гора, както и в щатското право на щата Калифорния в САЩ. На базата на направения обзор на различните законодателни решения в отделните страни, в края на раздела докторантът е направила много съществени и обосновани обобщения, които биха могли да бъдат използвани като основа за бъдещи законодателни интервенции в областта на кредитното застраховане.

Третата глава от дисертационния труд е посветена на правния режим на застраховането за обезпечаване на заем в обективното българско право. В своята последователност са разгледани актуалната правна уредба на изследваното явление в Кодекса за застраховането и Закона за потребителския кредит, основните права и задължения на застрахователя. Анализирани в детайли е и достъпната съдебна практика на българските съдилища по изследваната проблематика, което показва нейното добро познаване.

В **заключението** на дисертационния труд са обобщени направените в резултат на анализа изводи и е отчетено изпълнението на поставените изследователски задачи чрез наличния изследователски инструментариум.

Общата оценка на дисертационния труд недвусмислено показва, че докторант Ина Шкодрова познава не само материята, посветена на застраховането като обезпечение за връщане на отпуснати кредити (заеми) но и факта, че тя има задълбочени познания в областите на застрахователното право въобще, както и на фундаменталните общи положения на търговското и гражданското право. Безспорно е обстоятелството, че тя добре познава изразените в цивилистичната доктрина становища по отделни дискуссионни въпроси, свързани с изследването, и не се въздържа от изразяването на лично мнение по повечето от тях. Като положителен резултат в тази насока трябва да се посочи и доброто познаване и боравене с относимата към изследваната проблематика съдебна практика.

Без претенции за изчерпателност, основните научни и научно-приложни резултати и приноси от дисертационния труд, освен тези, които вече бяха посочени по-горе, могат да бъдат обобщени по следния начин:

1. Умелото вплитане на изследването на относима икономическа проблематика в дисертационния труд, който в своята същност има правен характер;

2. Разглеждането на същностните признаци и особеностите на съществуващите алтернативи на кредитното застраховане (акредитив, факторинг и др.);

3. Подробният и задълбочен анализ на относимото към разглежданата проблематика вторично право на Европейския съюз;

4. Изследване на връзките на кредитното застраховане с други финансово-правни явления и в частност с платежните услуги на вътрешния пазар на ЕС, както и с механизмите за предотвратяване изпирането на пари и финансирането на тероризма на ниво ЕС

5. Безспорен принос представлява сравнителноправното изследване и съпоставка с уредбата на института в правото на ФРГ, Унгария, Словения, Черна гора и щатското право на щата Калифорния в САЩ.

По мое убеждение тези резултати и приноси доказват не само наличието на теоретични познания на докторанта, но и нейните правна култура и способности за самостоятелни научни изследвания. Всичко това показва, че са изпълнени изискванията на чл. 6, ал. 3 ЗРАСРБ.

IV. Критични бележки и препоръки

Наред с изложеното, към докторанта може да се направи и една критична бележка по същество. Тя се състои в това, че ми е трудно да установя каква е връзката и къде е мястото на суброгацията в застрахователното договорно право. Очевидно е, че суброгацията е един универсален институт на материалното облигационно право, който на общо основание намира приложение в случаите, когато е налице изпълнение на чуждо задължение при наличието на правен интерес от това. Тоест, суброгацията може да бъде приложена винаги в договорното право, разбира се при наличието на установените от закона предпоставки и с последиците, които той предвижда. Поради това не виждам причина да ѝ се отдели толкова значително място при изследване на този вид застрахователни договори.

V. Заключение

В заключение изразявам положителната си оценка, че представения за защита пред научно жури дисертационен труд на тема „Застраховка за обезпечаване на заем или банков кредит” отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ за получаване на образователната и научна степен „доктор”, поради което предлагам на уважаемото научно жури да присъди на Ина Младенова Шкодрова образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6. Право (Застрахователно право).

Дата: 14 януари 2025 г.

Член на журито: (п)

доц. д-р Иван Цветанов Иванов

REVIEW

by Assoc. Prof. Dr. Ivan Tsvetanov Ivanov Associate Professor of Civil and Family Law (05.05.08)

Member of the scientific jury, appointed by Order No. 2946 of 18.12.2024 of the Rector of SWU "Neofit Rilski", for the public defense of the dissertation of Ina Mladenova Shkodrova on the topic "Insurance to Secure a Loan or Bank Credit"

for awarding the educational and scientific degree "Doctor of Law" in professional field 3.6. Law (Insurance Law)

DEAR CHAIRWOMAN,

DEAR MEMBERS OF THE SCIENTIFIC JURY,

By Order No. 2946 of 18.12.2024 of the Rector of SWU "Neofit Rilski", I have been appointed as an external member of the scientific jury for the public defense of the dissertation of Mrs. Ina Mladenova Shkodrova – a doctoral student in full-time education at the Department of Civil Law Sciences at the Faculty of Law and History at SWU "Neofit Rilski" in the scientific specialty "Civil and Family Law", professional field 3.6 Law, on the topic "Insurance to Secure a Loan or Bank Credit". By a decision of the first meeting of the scientific jury, I was appointed as a member of the jury to prepare and present a review of the dissertation.

I. General assessment of the doctoral student and the presented dissertation

Mrs. Ina Mladenova Shkodrova was enrolled by Order No. 2945/19.12.2019 of the Rector of SWU "Neofit Rilski" as a doctoral student in full-time education in professional field 3.6. Law (scientific specialty "Insurance Law") at the Department of Civil Law Sciences at the Faculty of Law and History at SWU "Neofit Rilski". During her doctoral program, Ina Shkodrova passed the exams provided for in her individual curriculum and was certified with a positive assessment. She has two published articles and one accepted for publication article on the topic of her dissertation, which undoubtedly demonstrate the doctoral student's sustained research interest in the current and

debatable topic of insurance as a means of securing credit (loan). She was granted the right to defend her dissertation by Order No. 399/21.02.2024 of the Rector of SWU "Neofit Rilski".

The dissertation was prepared under the scientific supervision of Assoc. Prof. Dr. Alexander Ivanov. It consists of 175 standard pages and contains: a title page; table of contents; introduction; exposition, which is systematized into three chapters, which in turn contain points and sub-points; a conclusion, which contains a summary of the results achieved by the research; a bibliography and a reference to publications on the topic of the dissertation. A total of 263 footnotes were made. The bibliography of the work includes titles of scientific and applied scientific literature in Bulgarian, German and English. The abstract consists of 41 standard pages and reflects the main scientific and applied scientific contributions. All this demonstrates compliance with the requirements of Art. 27 of the Regulations for Applying the Law for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

II. Fulfillment of the Minimum National Requirements for Acquiring the Educational and Scientific Degree "Doctor"

From the documents submitted for participation in the competition, it is evident that doctoral student Ina Shkodrova has fulfilled the minimum national requirements under Art. 2b of the Law for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB) for acquiring the educational and scientific degree "Doctor", having collected 80 points.

In accordance with Art. 10, para. 2 in conjunction with Art. 4, para. 11 of LDASRB, I certify that at the time of the assessment for compliance with the minimum national requirements under Art. 2b of LDASRB and the assessment of the dissertation, I have neither established nor received a written signal of plagiarism or unreliability of the presented scientific data.

III. Assessment of the Scientific and Applied Scientific Results and Contributions of the Presented Dissertation

The significance of the dissertation presented for defense is determined by two main factors. Firstly, it should be noted that recently, with the exception of individual articles in legal periodicals, there are very few scientific studies in the field of insurance law as a relatively distinct part of commercial law.

In this sense, I personally am not aware that the subject of insurance as collateral for a credit (loan) has been the subject of a comprehensive

independent monographic study until now, and the dissertation presented by Mrs. Ina Shkodrova represents the first such study in Bulgarian civil law doctrine, which is an undeniable contribution to its enrichment and development.

Secondly, the significance of the dissertation is also manifested in the well-explained economic phenomena related to insurance as collateral for a credit (loan) and, accordingly, in the substantiated proposals for improving the current legislation related to the researched subject matter in cases where this is necessary according to the author of the work.

The first chapter of the dissertation is devoted to the theoretical foundations of insurance as a means of securing debt repayment. The first point of the chapter provides a substantial and meaningful overview of the historical development of the researched phenomena both in the United States and on the European continent, and especially in Germany and Switzerland.

Based on solid research and analysis of the available literature (mostly German-language), the doctoral student concludes that the initial vision of insurance as a means of securing loan repayment differed significantly from the currently accepted concepts and explanations of this phenomenon.

This conclusion is correctly justified by various objective historical facts that contributed to the development of perceptions of this type of insurance, such as the spontaneous emergence of credit insurance in the USA due to the high mortality rate during the Spanish flu epidemic, the emergence of life insurance as a means of securing the repayment of mainly mortgage loans, etc.

The next point of the first chapter is devoted to the theoretical justification of the economic essence of credit insurance and its alternatives. This structural part mainly explains phenomena that are economic in nature, but also makes valid distinctions between loan insurance and other similar phenomena such as leasehold insurance. Some aspects of credit risk management approaches that are relevant to the researched issue are also discussed.

A central place in the first chapter of the study is occupied by the point devoted to the legal nature of the credit insurance contract, as well as the analysis of the individual characteristics of this insurance contract, namely its bilateral, onerous, aleatory, etc. nature.

For the sake of completeness of the analysis, the first chapter also indicates the various alternatives to loan insurance, such as letters of credit, factoring, commitments in insurance pools, captive insurance.

The second chapter of the dissertation represents a symbiosis between the analysis of the legal framework of the researched phenomena in European Union law and the analysis of regulations in some individual countries. This constitutes its indisputable contribution, expressed mainly in the transfer of knowledge and experience that could contribute to the improvement of Bulgarian legislation.

When examining the issue at the level of EU legal regulation, the doctoral student has consistently reviewed the relevant requirements laid down in Directive 2009/138/EC of the European Parliament and of the Council of 25 November 2009 on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), as well as in Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2015 on payment services in the internal market, amending Directives 2002/65/EC, 2009/110/EC and 2013/36/EU and Regulation (EU) No 1093/2010, and repealing Directive 2007/64/EC. The attention paid to researching issues related to money laundering and the financing of international terrorism, which are relevant to the researched type of insurance, is also a contribution.

A special place in the second chapter is devoted to the application of common law and arbitration as a means of voluntary dispute resolution in loan insurance. The doctoral student has not lost focus on the study of a specific institution such as reinsurance in insurance law.

The last part of the chapter is devoted to the legal regulation of the researched phenomenon in the legislation of the Federal Republic of Germany, Hungary, Slovenia, and Montenegro, as well as in the state law of California in the USA. Based on the review of the various legislative solutions in individual countries, at the end of the section, the doctoral student has made very substantial and substantiated generalizations that could be used as a basis for future legislative interventions in the field of credit insurance.

The third chapter of the dissertation is devoted to the legal regime of loan insurance in objective Bulgarian law. In its sequence, the current legal regulation of the researched phenomenon in the Insurance Code and the Consumer Credit Act, the main rights and obligations of the insurer are examined. The available case law of the Bulgarian courts on the researched issue is analyzed in detail, which shows her good knowledge of it.

In the conclusion of the dissertation, the conclusions drawn as a result of the analysis are summarized, and the fulfillment of the research tasks set is reported through the available research tools.

The overall assessment of the dissertation unequivocally shows that doctoral student Ina Shkodrova knows not only the material dedicated to insurance as security for the return of granted credits (loans) but also the fact that she has in-depth knowledge in the areas of insurance law in general, as well as the fundamental general provisions of commercial and civil law. The fact that she is well acquainted with the views expressed in civil law doctrine on individual debatable issues related to the research and does not refrain from expressing a personal opinion on most of them is undisputed. As a positive result in this direction, the good knowledge and handling of the case law relevant to the researched issue should also be pointed out.

Without claiming to be exhaustive, the main scientific and applied scientific results and contributions from the dissertation, in addition to those already mentioned above, can be summarized as follows:

1. The skillful integration of the study of relevant economic issues into the dissertation, which is essentially legal in nature;
2. The consideration of the essential features and characteristics of the existing alternatives to credit insurance (letter of credit, factoring, etc.);
3. The detailed and in-depth analysis of the EU secondary law relevant to the issues under consideration;
4. Researching the links between credit insurance and other financial and legal phenomena, and in particular with payment services in the EU internal market, as well as with mechanisms for preventing money laundering and terrorist financing at the EU level;
5. An indisputable contribution is the comparative legal study and comparison with the regulation of the institute in the law of the Federal Republic of Germany, Hungary, Slovenia, Montenegro, and the state law of California in the USA.

In my opinion, these results and contributions prove not only the doctoral student's theoretical knowledge but also her legal culture and abilities for independent scientific research. All this shows that the requirements of Art. 6, para. 3 of LDASRB are met.

IV. Critical Remarks and Recommendations

Along with the above, one essential critical remark can be made to the doctoral student. It consists in the fact that it is difficult for me to establish what the connection and where the place of subrogation is in insurance contract law. It is obvious that subrogation is a universal institute of substantive obligation law, which on a general basis finds application in cases where there is

fulfillment of another's obligation in the presence of a legal interest in this. That is, subrogation can always be applied in contract law, of course, given the legal prerequisites and with the consequences that it provides. Therefore, I see no reason to give it such a significant place when researching this type of insurance contract.

V. Conclusion

In conclusion, I express my positive assessment that the dissertation presented for defense before the scientific jury on the topic "Insurance to Secure a Loan or Bank Credit" meets the requirements of the Law for the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria and the Regulations for Applying the LDASRB for obtaining the educational and scientific degree "Doctor", therefore I propose to the esteemed scientific jury to award Ina Mladenova Shkodrova the educational and scientific degree "Doctor" in professional field 3.6. Law (Insurance Law).

Date: January 14, 2025

Member of the jury: (signature)

Assoc. Prof. Dr. Ivan Tsvetanov Ivanov

